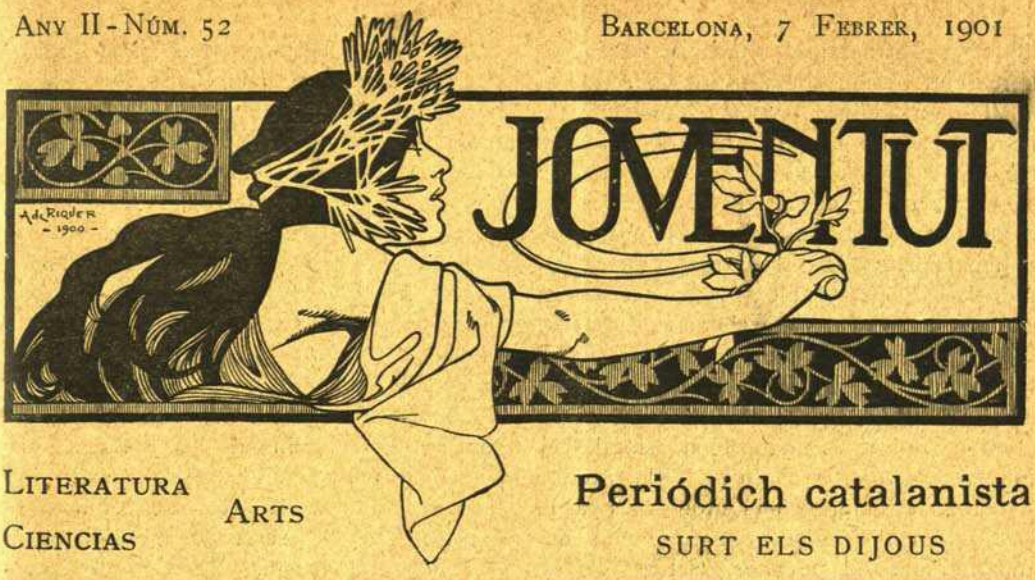
ANY II - NÚM. 52 BARCELONA, 7 FEBRER, 1901

LITERATURA ARTS CIENCIAS

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS.
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

De la idea del art en els últims filosops del sigle XIX, per Pompeyus Gener.—Quelcóm sobre'ls sentits, per F. Pujulá y Vallés.—Els mals companys, per A. Bori y Fontestá.—Els pobres, per Ignaci Soler y Escofet.—Ayres del Montseny, per Antón Busquets y Punset.—Dos músichs alemanys, per Joaquim Pena.—Crónica musical, per ídem.—Teatres, per Emili Tintorer.—L'arbre sol, per Manel Marinel·lo.—L'art y la moda, per Sebastiá Junyent.—Consistori del Jochs Florals de Barcelona: Cartell extraordinari.—Novas.

FOLLETÍ:

AYRES DEL MONTSENY, per Mossén Jacinto Verdaguer. Plech 5.
QUAN ENS DESPERTARÉM D'ENTRE'LS MORTS..., per Enrich Ibsen. Traducció catalana. Plech 5.

DE LA IDEA DEL ART EN ELS ULTIMS FILOSOPS DEL SIGLE XIX. (1)

SENYORS:

Per exposar las teorias que'ls últims filosops del sigle XIX han concebut y escrit en els 25 darrers anys del sigle, no bastaria un discurs, ni un petit trevall literari, sinó que s'hauria d'escriure, per lo menys, un gros volúm *in folio*.

Peró pera darne tan sols una lleugera idea, pregarém que se'ns permeti exposarho en unas quantas quartillas, que procurarém siguin lo menos enfadosas possible, dadas las condicions abstrusas de las generalisacions puras de que havém de donar compte.

Dels molts qu'han tractat aquest assumpto en els darrers anys del passat sigle, quatre son els que sobressurten y que marcan la nova via á las generacions que pujan. Aquests son l'escocés Carlyle, el nort americá Emerson, l'inglés Ruskin y l'alemany Nietzsche.

L'apreciació que'n fan els quatre, encara que parteixin de punts diferents de vista, concorda bastant en el fons. Si n'haguessim de formular la conclusió final de tots ells, diriam que aquesta es la supremacia del Art sobre tot, fins sobre la Moral y la Ciencia, ja que creuhen que la Bellesa es la més alta y més intensa expressió de la mateixa Vida.

—

Per exposar las teorias de Carlyle sobre l'Art, de primer hem de dir sa manera de concebir la Naturalesa, puig que d'aixó dimana tota la seva estética.

Carlyle pensa que la Fenomenalitat, l'Univers, la Naturalesa, no es més que la exteriorisació de la divinitat. Tot son apariencias

(1) Discurs llegit en la sessió que *Art y Patria* donará en l'«Ateneo Barcelonés» la vesprada del 3 de febrer de 1901.

lo que podém coneixe, formas, vestiduras de la realitat, y aquesta realitat es Deu. Deu es la Vida que se'ns manifesta d'una manera omniactiva y omniforme. La millor manifestació de la Divinitat es l'Home, y en la especie humana l'Héroe. Carlyle entén per Héroe l'Home sobrehumá, el que concentra y traduheix las energías d'una rassa, d'un poble, ó de la Humanitat entera, ja las traduheixi en actes de mera voluntat, ja en pensaments, ja en sentiments y expressió de la Bellesa. Ell creu que *la imaginació es l'organ divi per excelencia*. L'home, encara qu'emergent en el món visible, es una prolongació de las infinitas profonditats de lo Invisible. Lo que ha dominat sempre en el Món no es pas el poder lógich, ó sia mesurador, sinó'l poder imaginatiu, ó sia creador. L'altre sols regula'l primer. Sense'l primer no es res. El poder imaginatiu es profeta y sant que'ns conduheix al cel, ó bruixot y diable que'ns porta al infern, segons d'ell usém en un sentit ó un altre. Aixís l'Artista es divi d'origen, y l'Art la millor manifestació de Deu.—«*¿Ahónt es l'Art?*»—exclama en el *Sartor Resartus*,—y ell mateix se respón:—«Allí ahont, á través de la imatje temporal, s'hi manifesta la Eternitat més ó menys visible; tot allí ahont lo divi's fa perceptible als sentits, allí hi há Art; allí Bellesa.»—

L'obra d'Art es sols la Eternitat apareixent en el temps; lo divi, esdevingut sensible.

La primera obra d'Art, per en Carlyle, es la vida del Artista, es á dir, la Vida del Home, donchs considera imperfecte y molt lluny de la divinitat l'Home que no es més ó menys artista, encara que sols ho sia en sa persona, que ja es molt serho. Aixís el carácter distintiu del Geni, qu'es el verdader fill de Deu sobre la terra, es la Sinceritat. Tot'gran home (y tot gran home es un artista), es sincer, directe. Si no's pren las cosas en serio, ab passió, ab admiració, ab estupor pels seus misteris, no es un gran Home, no es un Héroe, no es un fill de Deu, no es artista. Una profonda, una gran, una ingenua sinceritat, es el primer carácter de tots els homes que son heroichs, que arriban al grau sublim de la Bellesa... El gran fet de la Existencia, de la Vida, es tan gran per ells, que no poden sustreures á aquesta terrible presencia evident de la Realitat. Aixís es que veyent lo verdader y lo hermós de las cosas, son admirables é imponents en las sevas obras, y ho son á pesar seu, en sense qu'ells pugan ferhi res per evitarho. Son reals com la Vida y com la Mort; l'Univers es per ells, y sols á ells se'ls apareix ab tota la seva infinitut eterna. Encara que volguessin retrocedir no podrian. No poden mentir; la Imatje flamejant de fit á fit els mira, y'ls penetra, y'ls diu imperativament: «soch innegable»; y'ls senyala'l camí, allá, allá, cap ahont han de marxar, y marxar per forsa.

L'Home Artista, l'Artista Héroe, com que sent la realitat divina de las cosas, á pesar seu es original. Es un home de primera má. Deu ens el envia del fons del Infinit desconegut, portántnosen novas á nosaltres. Digueuli poeta, artista, filosop, profeta... es Deu, Deu qu'en ell se fa sensible. Ha sortit del *Gran Fet* interior de las cosas, y viu en comunió cotidiana ab aquest *Gran Fet*. Aixís tot lo seu no s'assembla á res més, y de tant no semblarshi á n'els altres, molt sovint li dihuen boig quan apareix sobre la Terra, y casi sempre heretje. La revelació divina ell la extréu de tot lo que veu y sent; la Inspiració de Deu l'ilumina; de Deu, que l'ha fet sortir de la realitat primordial de las cosas. Per aixó coneix las supremas armonías, per aixó sas produccions son marcadas ab el signe de la Bellesa, per aixó'ls pobles l'escoltan y l'adoran.

L'home vulgar, l'home trivial, el sub-home, viu en una vaga exterioritat de las cosas; fa cas de lo trivial, del qué dirán, dels detalls; no veu conjunts, no determina carácters, no sent ni gros, ni ajustat, ni afinat. L'Artista, l'Héroe, es el que veu el punt essencial, la relació total, y deixa tot lo restant com un residuu superflu. Té ulls que saben veure. Ell d'un cop veu lo que'ls altres no veurian en cent vidas. Els uns penetran més, els altres menos, peró si no penetran, si no saben veure, no hi há art en ells, son cegos per la divina Bellesa. Cap ull pot agotar els aspectes d'una cosa. Sempre té aspectes nous pel qui sab trobárloshi, y'l que sab bé trobárloshi es el verdader possessor de la emanació divina. El Geni, avans que tot, es visió clara y justa. En aixó estriba la seva Hermosura.

Y l'obra d'Art, sortida aixís de lo intim, no

de lo passatjer, sinó del fons de l'ánima, es d'avuy, de demá, de després; dura com la especie. Al revés de la Ciencia, qu'es sols durable com progressió, peró que'l fet d'avuy destruheix el concepte d'ahir, y aixis es sempre. L'Art no. Es verdader ó no ho es; y ho es de cop, y es l'únich que queda. Las dinastias passan, las rassas s'extingeixen, las civilisacions s'enfonzan; sols l'Art, l'art verdader, l'art genial dura y perdura.

¿Qué'n sabriam dels grechs, si no fos pels seus escriptors, pels seus estatuaris, pels seus arquitectes? ¿Que'n quedaria de Roma, si no fos per l'Art y per las lletras llatinas qu'ha llegat á las generacions futuras? Els Césars, els pretors, el cónsuls, el centurions, la plebe, tot, tot ha desaparegut; peró no'ls escriptors y'ls artistas, que viuhen en sas obras, en els seus ritmes, en las sevas proporcions arquitectónicas, en sas formas puras. Dels Califas sols ne tenim l'Alhambra, els tons arábichs, una arquitectura y una poesia; y lo mateix dirém dels Trovadors, del Renaixement, y de la gran Espanya de Carles I d'Austria. Tot, tot desapareix com un somni. Sols lo qu'es Art verdader queda! Sols ell fixa y eternisa lo que passa!

—

Emerson á poca diferencia pensa com Carlyle, peró dona encara més importancia al element humá en l'Art. Aixis podém dir d'ell qu'es més real y menos mistich. Per ell, l'Home vulgar es un comparsa de la Historia. El Geni es el que la fa; es el suprém Artista del temps. Aixis, Emerson creu que tot lo que queda es fet pels *Homes sobrehumans*. El geni de la Humanitat es el verdader punt de vista de la Historia per ell, y aquest geni's manifesta de tres maneras: en actes de Virtut; en Ciencia, ó sia en Comprensió; y en Sentiment y expressió, ó sia en Art. Per'xó ell considera la Bellesa com cosa sagrada, y l'Art com una religió. L'artista es el que triomfa més del *Caos*, qu'es Mort, Lletjesa, Dolor, produhint Vida, Bellesa, Plaher. Quanta més en produheixi'l Geni, més durader será, més cantitat de divinitat haurá fixat sobre'l planeta. Quanta més Humanitat y més Naturalesa concentra'l poeta, el pintor, l'artista, més etern, més infinit, més divi será ell sobre la Terra. Per'xó Skilo viu després d'haver passat la civilisació helénica. Per'xó viuhen Shakespeare, Cervantes y tants d'altres. Gracias á aquesta qualitat, el gran Artista creix tant com el temps passa. Las grans montanyas no poden veures d'aprop, es precis que un se'n allunyi. Deu escriu la Historia ab obras d'Art per medi dels grans genis. Ja'n poden ésser de richs y poderosos els pobles que no'n tenen ó no'ls veneran, que Deu els castiga fent que no deixin ni tan sols rastre. Aixis desaparegué Cartago la comercial, la opulenta; y si no desaparagué de la Historia la mercantil Judea, es perque dels seus cantors va saberne fer profetas, y adorarlos com portadors del Esperit de Deu sobre la Terra. Aixis exclama Emerson en son discurs sobre l'*Home que pensa*, per anyadir en un dels *Set ensaigs*: «Tot, la Bellesa com la Veritat, com els descubriments, está en l'atmósfera; tots ho coneixerán, ho veurán, ho sentirán, ó ho adoraran un'hora més tart que'ls grans artistas. Sols el Geni ho veurá avans qu'ells se despertin, quan tots encara li dirán qu'ell somnia. Y es que té una sensibilitat afinada, diferenciada, vibrátil, impresionable, com la *iodina* per la llum. Es que sent las atraccions infinitessimals. El seu esperit es més just que'l dels altres, més vident, puig que una corrent que no faria ni moure lleugerament una agulla, ja l'impresiona.

La correlació que troba l'Artista entre la creació y l'ánima, entre la cosa y'ls seus fins, li fa produhir la Bellesa sense buscarla. Aixis, Moller, en son *Ensaig sobre l'Arquitectura*, fa constar que la construcció exactament apropiada als seus fins, resulta sempre hermosa, encara que l'arquitecte no s'ho hagués proposat al projectarla. Aixis, l'Artista, el Poeta, per l'Emerson, se reconeix en que anuncia lo que ningú ha predit encara, en que fa sempre nou, ó millora lo ja fet y ho transforma, perque las sevas paraulas, els seus actes, las sevas obras son formació, creació continua, modos d'acció de la energia divina.

POMPEYUS GENER.

(Acabará.)

QUELCÓM SOBRE'LS SENTITS

III Y DARRER

Si bé's mira, en l'home no hi há cap altre sentit, fora del tacte. Peró s'ha convingut en qu'ell radicava en el cap dels dits, y per aixó, ó per lo que sigui, ha arribat á quedar com postergat y despreciat: l'home no podia per menos, dada sa importancia. Es una lley fatal. Fatalisme que, aixis mateix, tanca la ingratitut, perque, ¿per ventura no radica en el tacte'l *Motiu Confeccional* dels sers?

Las funcions dels quatre sentits de que ja he fet menció son altra cosa que'l tacte d'ells ab lo corresponent al seu medi ambient d'acció. El so y la llum, moviments vibratoris, peró ab vibracions molt més lentas y en sentit longitudinal las del primer, els transmeten al encéfal, l'oido y els ulls, quan s'hi han posat en contacte. Un cos intermediari que privi d'arribar las onas vibratorias al timpá ó á la retina, impedeix la sensació. Sentir y veure no es sinó *tocar*, ab els órgans adequats, las vibracions corresponents. Aixis mateix es l'olorar: el tacte que s'opera en la mucosa pituitaria per las moléculas despresas dels cossos y introduhidas fins á ella per una corrent d'ayre, condició indispensable pera percebir, donchs aixis que cessa la corrent cessa la sensació, no obstant el contacte.

Espandit per tot el cos, disfrutan d'ell aixis mateix las mucosas: els llabis, la llengua, la conjuntiva, las fossas nasals, la boca, la gola, etc., y com si la Naturalesa parlés ja d'avansada en las sevas obras, com si volgués demostrar una vegada més el simbolisme de sas creacions, son las mucosas intestinals unas de las que no posseheixen el tacte; y quán cert es, fins moralment! Quan ellas prenen el mando, els sers se tornan insensibles.

Considerat en si mateix, may serán moltas las alabansas que's prodiguin al sentit que'ns ocupa. Ell es l'ánima de la vida, á n'ell li devém l'ésser al món; sa perdua total no sols implica pera'l sér que la sufreix l'*ataxia* de tots els altres, sinó que'l converteix en una momia incapassa de viure en el món y de reproduhirse. Sas sensacions rebudas, finas ó aspras, delicadas ó grolleras, matisan la existencia, y sa influencia es gran en tot quant diu relació ab l'armonia del desenrotllo y de l'activitat dels sers. El tacte de las sonas histerógenas de certas mucosas en las histéricas, produheix en las malaltas el somni sonámbul *(sonas hipnógenas)* l'atach convulsiu *(sonas espasmógenas)* ó el letarch *(sonas letargógenas)*, efectes que, com se comprén, portan tots ells pertorbacions intelectuals que's fan notar per tractarse de cassos patológichs y per operarse'l tacte en determinats centres de producció ó emoció, coneguts. ¿Qui'ns diu, donchs, que essent la nostra inteligencia limitada, no arriba á veure ni á compendre las pertorbacions produhidas en individuus no malalts per una mala educació del sentit que'ns ocupa? No crech que cápiga'l dubte, y tinch el dret de sospitarho.

Peró si en si mateix, abstracció feta de tota relació ab els altres sentits, el tacte té una gran importancia, sobre quina notorietat en aquest cas no'm puch extendre, dats els limits de las columnas d'una revista, més clarament aquella se'ns presenta, y ab més forsa, aixis que'l relacioném ab els altres órgans perceptors de sensacions y estudiém la correspondencia y correlació que ab ells comercia.

Fixantnos ab la vista, tots sabém las maravellas á que dona lloch aixis que's tracta de ferli substituhir. El tacte, y aixó qu'en aquest cas també se'l tanca y recluheix á la punta dels dits, y tot lo més la práctica arriba á portarlo als peus (1), produheix lo que se'n diu miracles, dada la ignorancia del valor que té y de lo molt que d'ell se pot esperar. Contant que tot aixó's produheix en individuus atrofiats, cegos, vegis quinas conclusions no's deduhirian d'ell en un individuu sá, y si no es un crim l'abandono que sufreix. Clar está que no faig relació á la educació y substitució rebuda y donada pel tacte als cegos á Espanya, ahont á lo més arriban á tocar un violi, sinó á la donada ab profondas observacions per inteligents homes de ciencia de gimnasos y escolas d'aquests paissos quina felicitat sembla que va tancada en l'adjectiu d'extrangers. S'arriban á treure d'ells, per pacientas y apropiadas

(1) Sapigut es qu'alguns cegos coneixen el carrer que trepitjan pel tacte.

instruccions, fins definicions de cosas que molts homes que's creuhen en possesió de tots els sentits no sabrian donar. Aixis un cego instruhit per un doctor quin nom sento no recordar pera donarlo á l'alabansa, al ser interrogat per aquest, defineix el color roig per la nota aguda de las cornetas (vegis la correlació ab l'oido) y per la sensació que produheix el *passar els dits per sobre las dents d'una serra*; y el color blau per la produhida *al tocar velluts*. Quins cuydados més minuciosos per part del doctor per arribar á produhir aqueixas ideas en un cego? No'm cansaré de repetirho: aquesta ó semblant educació en un individuu completament organisat, arribaria á fer arrodonir el concepte de las cosas.

Fixantnos en individuus complerts ó que ho semblan, ó ho han estat poch avàns, la correlació's presenta també clarament. Tots coneixém á Miquel Angel gaudint las bellesas del Art, ja cego, passant sa má per sobre'l tors d'una estatua antiga. Entre'ls pintors, quin art sembla radicar únicament en la vista, vulgarment apreciantho, no'n trobarém cap qu'hagi sapigut donar calitat á la pell humana, que no sigui aixó que's diu, despreciativament, sensual. Es qu'es forsós haver sapigut tocar pera *compendre* la visió d'una cosa. Obsérvinse las obras dels primitius entregats á la contemplació mistica, obras que solzament *se pensan*: las figuras raquiticas, allargadas, esquifidas, desproporcionadas, falsas; molta ánima y esperit religiós, molta expressió de sentiment de l'época, molta distancia de la realitat y error y desconeixement de la Vida. En el Renaixement es quan se comensan á sentir els músculs y á viure en la Terra, quan las figuras prenen realitat y ab ella ánima verdadera; y abrassantse ab la veritat, un comensa á donarse compte de qu'es viu y de qu'es fort, y las pells son porosas y las telas teixidas...

Entre'ls sentits del gust y del olfat y'l tacte, las correlacions son tan claras que simplement s'adverteixen. El doctor Szokalsky ha pogut observar que l'anestesia histérica del gust y del olor (que son las més freqüents) no's troban may sense la perdua del tacte, y que la malalta qu'ha perdut la olor no sent las pessigollas d'una ploma introduhida al nas. Peró en cassos d'organisació no patológica y referintnos al gust, trobém per exemple: en la fabricació de galetas, un dels punts principals es el de la forma ó sensació táctil susceptible de donar; aixis tenim que una mateixa pasta es més acceptada tenint més volúm que construhida apretada, perque la sensació esponjosa de la primera la fa més delicada, ó al revés. Quánts no n'hi há que aborreixen certa pasta si no la sucan ab aygua; y sent aquesta insabora, ¿quin dubte queda qu'es la sensació de tou ó humit la que correlaciona al gust, fentlo agradable de desagradable qu'era? No hi há sinó pendre un'obra d'en Brillat-Savarin ó l'Angel Muro, y veure quánts guisos, composantse de lo mateix, sols se diferencian en la forma táctil propiament dita, y la visual.

Las correlacions entre l'oido y'l tacte entran en el número de las que indicava; se senten, peró no poden expressarse ab paraulas, baix pena de caure en error per falta ó excés de sentit d'ellas.

Si uns ab altres els sentits van relacionats psicológicament, ¿quin dubte hi há que la pertorbació d'uns ha de fer degenerar els altres, y per conseqüencia y final la Idea y la Noció? Suposant que sols se vulga *explotar* el sentit de la vista, y procedint á la inversa, una mala educació del gust obrará innecessariament en el tacte y'l tacte obrará directament en sentit degradant sobre la vista, ó indirectament passant la degradació per un altre sentit. Es, com he dit, la limitació de la extensió intelectual, ajudada per la falta d'habitut, que no'ns deixa veure clarament aquestas finesas patológicas.

Sabent tots, per altra banda, las ventatjas qu'en els sers incomplerts reporta la educació d'un sentit com á substitució y complementació d'un altre atrofiat, no hem de dubtar ni un moment que's doblarian y triplicarian en sers sencers y armónichs. Y es en la primera edat que convé atendre á aquestas necessitats; quan l'arbre encara's pot doblegar; y es en nostra terra ahont nostres homes de talent pedagógich haurian d'encaminar en aquest sentit sa obra, á voler que fos productiva.

La ensenyansa, en nostra terra, comensa á ferse individual. Hermós progrés! Peró'l temor existirá mentres existeixin els focos d'in-

fecció moral colectius y reglamentats. Un petit recort de la ensenyansa donada en nostra Universitat (això de *nostra* entenguis bé) donará idea de la infecció. S'explicava en una cátedra la religió del Egipte. Paraulas textuals y complertas: «*Los egipcios adoraban toda suerte de cosas (?): el sol, las cebollas... etc.*»

Y prou. Després d'aquesta explicació tan... estupenda, la *Summa* de Sant Tomás passava com un carmetlo, y'l seu autor com el Fénix de las Escolas. Y es que no hi há dubte, com deya, que la preparació es el tot en l'individuu. Mitja classe va riure; tots trobarem ridiculs als egipcis. Després, es cert, los qui no hagin tingut la hermosa virtut d'oblidar, á qui haurán trobat ridicul es al catedrátich, ridicul al poble que'ls imposa ab mala fe, y ridicul al poble indiferent y aburrit que'ls consent.

Peró, ab foco d'infecció ó sens ell, sent ó no sent la instrucció personal, y gran, y ampla, y extensiva, y lliure, la prevenció y la preparació's fan necessarias. Es precis enmotllar las pessas de la máquina, llimarlas, pulirlas, ferlas útils, pera que serveixen bé y funcionin bé.

Aixis anirém caminant dretament, ab els qu'hagin de succehirnos, cap als dias de grandesa que'ns esperan, perfectes de cos, sans y forts, sabent gosar la Vida, y per lo tant, viure. ¿Y qui no pensa aixis? Tots hi pensém; uns son hipócritas y menten: els altres som clars, y ho dihém alt.

Cap á Llevant está la nostra via; ahont neix el sol; mes ens cal saber veurel eixir de sota l'aygua; gosant de las audicions de las armonias de la Naturalesa, aspirant las aromas del món y tastantlas en las flors ab que adorném la de nostres llabis; sabent besarnos al front pera enlayrarnos uns als altres á dalt de tot, y en la boca pera aymarnos y fecondar la Patria de fills robustos de Sentits y, en conseqüencia, de Pensament.

F. Pujulá y Vallés.

París, janer de 1901.

ELS MALS COMPANYS

Dels quatre baylets
tres son malas eynas;
l'altre es bo, tan bo
com el pa de fleca

Ve de Sant Joan
la vesprada alegra;
no podrán fer fochs
sense palla seca.

L'era d'allá aprop
diu que n'es ben plena;
cap allá se'n van
y á brassats la prenen.

L'amo qu'ho ha vist
quina polsagueral...
tots fugen avall
ab la má á la esquena.

Més que'ls altres tres
el bon noy se'n queixa:
«qui no vulga pols
que no vaja á l'era...»

A. Bori y Fontestá.

ELS POBRES

Captant, captant, se'n van de porta en porta
trucanthi temerosos;
captant, captant, caminan silenciosos
parlant ab veu somorta.

Els gossos al seu pas folls los abordan,
la gent se'ls mira ab oyd y desconfiansa,
mes ells, las mans donantse,
avansan poch-á-poch.

Ells se recordan
que son al món per rebre sa miseria
y greus calamitats,
que van náixer del tot á la intemperia
y al Convit Abundós no son comptats...

Y per'xó ells caminan silenciosos,
tristos y resignats;
y per'xó dels vehinats
las portas van trucant boy temerosos...

Y ab el cap acotat y ab veu somorta
demanan caritat de porta en porta.

Ignaci Soler y Escofet.

AYRES DEL MONTSENY

Á Mossén Jacinto Verdaguer.

Bé prou heu trigat, estimat mossén Cinto, á endressar un enfilall de cants al vell Montseny! Cóm l'heu fet gruar als fills d'aquella terra, y sobre-tot á n'á mi! No vaig parar fins portarvos de nou á n'aquellas superbas afraus y serraladas; al dessota la Creu que guarda á Catalunya; als hermitatjes solius y á las frescoyas fonts y reguerols, d'ahont raja y s'hi escorra aquella aygua que no's troba en lloch més. Y quan os hi vaig tindre, á n'aquells llochs benehits, vaig procurar que os embol callés de ple aquella boyra de poesia; y aixis logri organisar aquell fantástich sopar á la sala gran del santuari de Sant Segimón, al voltant de la taula llarguissima cuberta per estovallas de lli rogench, ab servey humil y curiós, voltada tota per aquell aixám d'aucells de la poesia, quinas siluetas omplian de misteri las blancas parets d'aquell refetor enllumenat per débils flamas de ciris fets de la cera dels ruscos que aixamenan á las abellas melayres de tota la grandiosa montanya. Cóm ne guardéu bon recort d'aquells tres dias felissos. ¿Y de la pujada á la Creu? Oh! Aquella pujada fou digna y gegant apoteosis de la felissa excursió; si que ho fou; vos m'ho havéu dit qui sab las vegadas! Aquella matinada, quan confessats y combregats enfilarem la pujada de Sant Miquel dels Barretons pera postrarnos devant del arbre sagrat, fou un acte que imprimí dolsas recordansas á tot l'estol que hi assistirem y escoltarem de vostres llabis y del vostre cor aquellas estrofas calentas, mentres corejavam l'hermós himne á la Creu

Creu sagrada—Creu amada,
vina, vina—á nostre cor.

Encara sembla que os veig embocar lo carrer nou de Viladrau muntat demunt lo borriquet d'en Crous, que guiava cuydadós el nostre company l'Ignaci Rovira, aquell poeta montanyés, del meu poble, que tant ens assemblém. No voldria errarme, peró m'apar que aquella ruta feta á ple mitj dia, ab el sol de septembre, os devia sugerir la visió del *Comte l'Arnau*, y'l deviau veure ab lo cavall negre desbocat per la pujada de la Russola, ab la udoladissa de gossos bosquerols. Prou que m'ho digué l'Ignaci al vespre, quan arraulits en lo jas de las golfas del hermitatje esperavam la son, que vos anavau abstret y pensatiu, cama assi cama allá de l'aubarda, contemplant l'inmens paisatje, detenint vostra mirada en los emboscats selvatjes de la Fábrega, allá ahont hi há'l *Sot del Mal Cassador*. No os ho pensavau pas qu'ell ab sa mustiua mirada os estudiés els pensaments y las accions. N'estich més que segur que d'aquella excursió n'ha eixit aquest volúm que JOVENTUT va peixent als seus llegidors, tots ells devots vostres. Y'l nom que li heu posat! *Ayres del Montseny!* No podia ésser més encertat, no, estigueune cert; y ara que cantin aquells que m'havian fet creure que no sabiau batejar las obras y que necessitavau d'un excompany vostre! Si era aixis, podém dir qu'encara hi havém guanyat; y tant!

Ayres del Montseny! Y quins ayres més dolsos! Quinas alenadas més frescoyas! En bona fe que portan de debó'l perfúm suau de la poesia montanyesa. A primer terme apareix aquella dedicatoria colossal; un cant d'ofrena á la Verge, gay esclat de recorts de la vostra infantesa. Quan me'l llegireu en la solitut del vostre estudi, me sorprengué, ab tot y ferme objeccions pera convencem de qu'era lo més dolent del llibre; y no es gens estrany que ho diguessiu, ja que dedicantlo á la vostra enamorada, á la Reyna de Cel y Terra, os creyéu que no es prou gran; y ho es; no solzament als meus ulls y á mas orellas y al meu cor, sinó també als dels molts que ab mi han esgranat en los borradors mateixos aquell rosari de bellesas montanyencas. Mes ay, que'ns havéu escatimat vuyt planas de prosa, d'aquella prosa devantera que'ns prepara, encara que no més siga per via de prólech, á assaborir els florits esclats de vostra musa que més d'una volta'ns ha dut á un paradis somniador. Aixó es lo que trobarán á faltar els qu'esperan delitosos que s'acabi de publicar l'obra. Si bé es veritat que n'anirá un bon recompte al darrera, falta, si, estimat mossén Cinto, falta un devantalet d'aquells que posan á to al llegidor pera fruhir bellesas y més bellesas com tancan éls vostres llibres, sobre tot aquest darrer qu'es el meu... qu'es el que'm perteneix, y que'm

glorio en haverhi cooperat, empenyentvos á pagar un deute á n'aquella montanya gegantina, la primera que vegereu bon punt els ulls se os badaren á la llum de la vida. Aixís ho vareu dir en aquell parlament al comensar las sentadas del *esbart*, allá á l'ombra del desmay de la font de Poudevida, ahont Sant Francesch se moria d'amor diví. Quina aygua mellor podian trobar per batejaus! L'aygua de Poudevida que'l Serafí d'Assís benehí fent el pelegrinatje per la Plana de Vich, que d'allavors ensá ha tret tan bella florida. Aquella aygua servi pera'l bateig de la poesia ausetana, encarnada en vostra persona.

La JOVENTUT ardida; aquest vol de fervents propagadors del Art y las ciencias, han emprés la tasca de donar á llum las vostras *lardanerías*, perque ab ellas han d'assahonar més els seus fruyts primerenchs y oviradors; perque os estiman ab un afecte gran, molt gran, com á no tardar os demostrarán. Ells serán, y no aquesta xusma que os enrotlla escarnint la vostra pobresa, fent dringar á vostras orellas llurs bossas plenas d'or, com llurs cors buyts de poesia no poden copsar la rosada de bellesas que á doll fet escampáu pel món del art.

Prou sé que algú os ha fet retrets perque exposéu vostras obras en aquestos mostradors de la bellesa y del art, ahont els cors purs hi venen á adollarse del aliment del esperit; mes vos els coneixéu á fons á n'els capdevanters d'aquesta obra, y'ls miréu ab els ulls de la germanor y de la caritat com no se'ls hi volen mirar aqueixa pléyade de faritzeus que ab l'etern hipocrisme malejan las creencias nostras. Vos teniu l'ánima més y més gran, y per'xó, obrant com el Redemptor del món, del que'n sou deixeble digne y meritissim, os atrayéu als que van per viaranys sospitosos, y ab la dolsor de las vostras paraulas y ab la bellesa de las vostras obras, els feu entrar més d'una volta en rahó, cosa que no lograrán may els falsos ministres del Evangeli que á la desbandada unglejan y campan pel jardí de la Esglesia de Cristo, la veritable, la gran y la santa.

Ajudant Deu, la vinenta estiuhada os portarém altra volta per las regions de la montanya qu'ara cantéu, y allá os empeltarém la primavera eterna al cor; aquella primavera que os varen arrebassar els vostros antichs companys, que no eran més que serps de gelosia y d'enveja. Alabat siga Deu! no os espantéu! no pleguéu las alas! Si las ventadas de tardor os las han esplomadas, el foch que nosaltres portém al cor y las ilusions que'ns floreixen á la pensa os las farán ressortir ben voladoras, y si heu sigut el gran poeta del segle XIX, seréu el més gran del segle XX. No os ho dich jo, pobrissó rossinyol de la Guilleria: vos ho diu la Catalunya tota, aquesta Catalunya nova que veu en vos el sol esplendorós del geni. En lo volúm primer d'*Ayres del Montseny* heu cantat al *Comte l'Arnau*, y en lo que seguirá revindicaréu tota la volada de gent d'aquellas terras, entre altres á n'en Serrallonga, á qui han profanat gent que ja no existeix. D'aixó no os ne podéu pas passar. Recordeuvos que als divuyt anys canareu la pujada de Sabassona y atravessareu lo poblet de Sau y'ls cingles de Montdoys, y baixant cap á Susqueda y Carós visitareu la casa d'aquell héroe llegendari... y... no hi heu estat més; donchs, aquesta vinenta estiuhada hi tornaréu, y voltat de tanta jovenalla, os sugerirá, potenta, la visió d'en Serrallonga, y'l cantaréu ab estrofas dignas germanas de las de *Canigó* y *L'Atlántida*.

La escalfor del sol de vostre geni arriba prou de ple fins á n'aquell niuhet del extrém de la Rambla; aquell niu qu'estemordeix als que mercadejan ab l'art y ab la poesía, y... fins ab l'honra. Aquell niu que reb prou de grat vostra influencia benfactora, quedará desert per uns dias, pera durvos allá ahont heu de ésser, á la montanya, á las boscurias; ahont os havian de haver dut avants els que, fingintvos amor, teixian la corona d'espinas que massa temps ha estat en vostra testa venerable.

Ab Deu siáu; de sobras sabéu que os estima ab tota l'ánima vostre devot escolá y deixeble

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

DOS MUSICHS ALEMANYS

ENGELBERT HUMPERDINCK.

El reputat autor de *Hänsel und Gretel*, que tan gran éxit acaba d'obtenir en aquesta ciutat, va náixer á Siegburg (Alemanya) en 1854, estudiant la música en el Conservatori de Colonia, y obtenint els primers premis dels llegats que per aquest objecte han instituhit els compositors Mozart, Mendelssohn y Meyerbeer. Viatjá llarch temps, venint á Espanya y fixant una temporada sa residencia en nostra ciutat, ahont va ser professor del Conservatori de música en 1886. Retorná á Colonia, y desde 1890 ensenya la teoría musical en el Conservatori de Francfort.

Sas primeras composicions célebres foren varias melodias pera cant y piano, y dugas baladas pera chors y orquesta, tituladas *La felicitat del Edén* y *L'aplech de Kevlaar*. Mes sa fama universal data del estreno de *Hänsel und Gretel*, que tingué lloch á Weimar en 1894 y s'extengué ráp idament per las més importants escenas liricas. En 1896 estrená el drama musical *Els noys del rey*, que ab tot y alcansar bon éxit, no arribá de molt al anterior.

Es molt apreciat també com á critich musical, y en aquest concepte ha publicat en la *Gazeta de Francfort* articles molt notables.

Unit intimament á Ricart Wagner, trevallá junt ab ell pera la instrumentació de *Parsifal*. Ha sigut llarch temps professor de Siegfried Wagner, y malas veus arriban á atribuhirli una intervenció massa directa en las composicions del fill del gran mestre.

Félix Weingartner es un dels directors d'orquesta més afamats d'Alemanya, entre la moderna generació, puig conta sols trenta set anys. Figura fa temps com á director dels Concerts Sinfónichs de l'Opera de Berlin, y dels Concerts Kaim de Munich, ademés d'haver adquirit una excelent reputació en las principals ciutats d'Alemanya y del extranger, com Paris, Londres, Bruselas, y fa pochs dias á Madrid.

Té, ademés, un nom molt reputat com á compositor. Sas obras més notables son: varias composicions pera piano publicadas en 1880; tres óperas: *Sakuntala* (1884), *Malawika* (1886) y *Genesius* (1893); dos poemas sinfonichs titulats *El rey Lear* y *Els camps dels benhaurats*; varis números musicals pera la tragedia *Antigona*, de Sophocles (instrumentació solament de metall y arpas); una *Sinfonía en sol* major (1898); un *Quarteto* pera instruments de corda; varis *lieder* (cansons) y la orquestació d'obras d'altres mestres, entre ellas la *Invitació á la dansa*, de Weber.

Per ultim, ha escrit també varias obras teóricas, en las qu'exposa opinions personals y radicalissimas, á saber: *La doctrina de la regeneració y'l drama musical; Sobre l'art de dirigir; Bayreuth*, y *La Sinfonía després de Beethoven*.

Al sortir aquest número, nostre públich haurá fet justicia á Weingartner, com l'ha feta ja a Humperdinck.

J. P.

FÉLIX WEINGARTNER.

CRÓNICA MUSICAL

VERDI

Acaba de morir el primer y ,més popular dels músichs italians del sigle últim. Sian las que sian nostras opinions particulars sobre totas y cada una de las nombrosas produccions d'aquest mestre, no podém passar en silenci sa mort; ans pel contrari, hem d associarnos al universal condol produhit per la perdua del gran home y del músich afamat.

Verdi es un dels cassos de feconditat més assombrosa en l'art de la música, feconditat que molts cops va resultar en detriment de la valua de sas obras. En ellas s'hi descubreix, entre mitj de tots els seus defectes, un gran temperament dramátich, una riquesa extraordinaria d'expressió y de colorit, y una inspiració fresca y potent, sobre tot en sa primera época, que li fa produhir un doll d'ideas melódicas escampadas per sas obras sense selecció de cap mena. Si la intuició y las facultats creadoras d'aquest músich haguessin anat acompanyadas d'un major refinament artistich, sas obras tal volta no serian avuy tan populars, peró en cambi'l seu nom podria colocarse en lloch més preferent que'l que li han de senyalar las generacions venideras. Y no es que la música de Verdi hagi de desapareixe, puig sempre tindrá nombrosos partidaris en el gran públich; peró aquest compositor, á diferencia de molts altres, ha fruhit en vida de la plenitut de sa fama y de sa gloria, que no ha de consolidarse més y més en la posteritat, perque ha arribat ja fins al limit de la que alcansar podia. El sigle xx ha de donar á Verdi'l lloch just que li pertoca, molt per devall dels grans revolucionaris de la música, peró bastant per sobre de Bellini, Rossini, Donizetti y alguns altres dels seus compatricis.

Prescindint del valor intrinsech qu'en sas obras hagi de trobarse, lo que més ens admira es la bona fe que d'ellas se desprén. Si, per exemple, comparém sa primera época á la primera época dels compositors italians d'avuy, trobém en Verdi una bona fe, una espontaneitat y una claretat de frases y de medis, de que aquests careixen, puig la moderna música italiana sols tracta de dissimular la impotencia, aixis en la inspiració com en el procediment, per medi d'efectes falsos y de divagacions y extravagancias de tot género. En cambi, Verdi es sempre franch en el procediment, clar en l'efecte, resolt en la expressió del sentiment; y en mitj de tots els defectes y vulgaritats que li son peculiars, sa música no enganya may, sinó que serveix fidelment la voluntat del autor.

Per aquest motiu hem d'aplaudir, tant ó més que sas obras, l'esperit evolutiu que successivament las informa. Aixis com Wagner, á pesar del colossal éxit de *Rienzi*, no's deixa portar pel públich y per sempre més abandona 'ls procediments meyerbeerians pera posar els fonaments de sa nova escola, aixis també Verdi no's resigna á quedar estacionari, y á pesar dels éxits sens igual de *Rigoletto*, *Trovador* y *Traviata*, evoluciona visiblement en *Don Carlo*, y la evolució pren carácters molt més marcats en *Aida*, la més inspirada y enlluhernadora de sas obras. Y l'home que ab aquesta última obté un dels éxits més grandiosos que s'han registrat, lluny d'afirmarse en els procediments de sa escola, arriba casi á renegarne, puig atret per la teoria del drama musical que rápidament s'extenia destronant l'antiga ópera, cambia de sistema pera donarnos ab *Otello* una producció d'estil completament oposat. En aquesta obra veyém la eloqüent protesta contra una teoria que s'ha defensat durant tota la vida, veyém una abnegació sens igual pera declarar vells y caduchs tots els anteriors fruyts, y veyém un himne de glorificació y exaltació de la teoria wagneriana tet precisament per l'ídol dels que pretenian barrarli'l pas. Y encara que l'intent d'*Otello* degui considerarse artisticament frustrat, no per aixó s'ha de regatejar el mérit á la noblesa d'ideas del autor.

Sa última ópera, *Falstaff*, pot considerarse técnicament la millor. La evolució ha continuat encara. Verdi's compenetra ja ab els moderns procediments y edifica sa darrera construcció sobre bases perfectament sólidas. Mes el pes dels anys nega á Verdi la primera materia que tan á doll havia vessat en las produccions de sa joventut, y *Falstaff* resulta un hermós vestit que no porta res en el seu interior, donchs la vena melódica, la font de la inspiració s'ha assecat, y l'obra tan hermosa de linias se troba buyda de conceptes.

En suma, á pesar dels éxits populars, de las ovacions continuadas, y fins en contra d'ellas mateixas, la evolució de Verdi es constant y progressiva. Si al arribar al cim de l'ascensió hagués conservat la potencia de sas facultats creadoras y la empenta dels ardors jovenils, Verdi hauria pogut dotar al Art musical d'un veritable drama lirich, pera posarlo al costat dels modelos del género.

Peró lo qu'ha fet es ja suficient pera que sa gloria sia perdurable, y mentres hi hagi una escola italiana, las obras de Verdi serán las primeras y las de més éxit.

Y si á lo exposat afegim la menos teatral y la més humanitaria de totas sas obras, ó sia la creació d'un gran Asil de refugi pera'ls artistas pobres, ab major motiu hem de tributar elogis al músich inspirat y al home de cor noble que Italia ha perdut.

CONCERTS PICHOT GAY

En l'última quinzena hem saborejat tres magnificas sessions de cant, donadas per la distingida artista Maria Pichot, acompanyada al piano pel seu espós en Joan Gay.

Destinadas aqueixas vetlladas a la execució de cansons clássicas extrangeras, cansons populars catalanas y francesas y cansons modernas francesas, han sigut els programas d'un gran interés, al que ha correspost una execució molt esmerada. Els *Airs* de Händel, Mozart, Schumann y altres del primer programa foren interpretats ab la bona dicció de costúm en la senyora Pichot, com aixís mateix dugas boniques cansons de Kœchlin, Vincent d'Indy, Chausson y Franck, que sobressortian en la darrera sessió.

Entre unas y altras foren executadas un gran número de cansons populars catalanas y francesas que han sigut lo més interessant, aixís per la novetat de gran part d'ellas com per la exquisida interpretació qu'obtenen de la senyora Pichot, verdadera mestra en aquest género. Totas ens varen produhir molt agradable impresió, y particularment mereixen esmentarse, entre las cansons de Bretanya, *La prière des Arzonnais* y *Un jour sur le pont de Treguier*, armonisadas per Ducoudray; entre las del Rosselló *Lo Cavallero* y *La cansó de lladre*, armonisadas per Carcassonne, especialment aquesta última qu'es hermosissima, y entre las catalanas, per ser menos conegudas, *El pastor de Tortellá* y *Els soldats*, armonisadas per Joan Gay. *Els soldats* es un valent himne, d'ayre bélich, que creyém produhiria magnifich efecte entonat per un chor nutrit.

Hem de felicitar al senyor Gay per l'adequada armonisació que há sapigut donar á las cansons de nostra terra. Peró ns permetém fer una excepció respecte al hermosissim *Cant dels aucells* qu'ha destrossat, puig el continuu *tremolo* del acompanyament, además d'ésser un efecte cursi é impropi de cansó tan sentida, ofega ab sas vibracions la suau y tendra melodia, que requereix menos saragata en l'armonisació. Procuri en endevant no deixarse portar per l'efecte, y fer com en las demés cansons, que, com hem dit, han sigut armonisadas ab bon acert.

TEATRE LIRIC CATALÁ

Altras dugas obras ab música del mestre Morera s'han estrenat últimament.

En *La Rosons*, trobém en primer lloch la cansó popular «A la vora de la mar», que'l mestre ha colocat com introducció al poema d'Apeles Mestres. L'armonisació'ns va semblar apropiada, y dihém que'*ns va semblar*, perque es una execució tan desastrosa la que obté del chor de donas, qu'es impossible formarsen verdader carrech. Apart d'aixó, la melodia resulta en carácter ab la situació.

Segueix una balada de baritono ab compassos intercalats de sardana. La balada, además de no oferir cap novetat en la melodia, es una equivocació del mestre Morera, puig la excessiva instrumentació en busca del efecte ofega per complert el cant, del que no se sent la lletra, ni casi las notas. Si sempre'l músich devia fer perceptible lo que'l cantant diu, molt més en aquesta balada que's pot dir condensa tot l'argument de l'obra. La melodia del ball la trobém sumament vulgar, y además, d'un efectisme també molt dubtós.

Se sent després el cant de la boja, y aqui fou nostra desilusió. Nosaltres creyam que en un'obra musical, devia donarse'l principal lloch á la pintura del caracter y sentiments del protagonista. ¿Quina idea n donan las quatre notas que hi ha colocat el músich sense relleu ni expressió? No hem trobat en ellas cap sentiment dramátich. Además, falta llógica en las dimensions d'aquest número, que devia ésser el més important y que sols resulta epissódich. En cambi el resto de l'obra, tot epissódich, es atés ab preferencia pel compositor.

Del número final tampoch podém parlarne millor. Comensa ab un chor de mariners vulgarissim é impropi d'un mestre que hi té la má trencada en aquest género. Y á ell segueix una tempestat ab tot l'aparato y orquestació que requereix, peró que recorda massa d'aprop altras tempestats en que també hi surten *barcos*.

En cambi, en *L'adoració dels pastors* el músich ha sapigut identificarse ab el poeta. El pensament del insigne mossén Verdaguer troba la traduccio adequada en els hermosos chorals qu'en Morera ha escrit pera'l comensament de l'obra, y que son, en nostre concepte, lo més inspirat y més serio de tot lo que'ns ha presentat aquesta temporada.

Comensa ab una delicada melodia de baritono, ben sentida, á la que després s'uneixen las veus d'homes y noys magnificament armonisadas, particularment en el passatje en que ls últims sostenen una mateixa nota, á manera de pedal, mentres els restants segueixen la melodia. Quan després se destacan las notas del acompanyament com un *estribillo* lleugerament subratllat en els baixos, son aquests els únichs compassos en que no hi trobém tota la originalitat que fora menester. Apareix després el popular tema del «noy de la mare» colocat en la orquesta d'una manera molt delicada, y particularment lloable per la sobrietat y frescor de la instrumentació. Repetim que'l número, musicalment, es magnifich, y la situació fidelment interpretada.

La execució d'aquest fragment fou molt cuydada. Els chors cantaren ab ajust y expressió, y si la lletra hagués arribat clara á nosaltres, l'efecte hauria sigut major. Més

pera destruhir l'efecte, bastava la decoració d'aquest quadro, que no té cap ni peus, y que aixis pel dibuix del primer terme com pels efectes de llum d'aquell cel estrellat, *acredita* á un pintor y á un director artistich. Mes ara me'n adono que això res té que veure ab la música; es á dir, si que hi té que veure, perque, com deyam, la música quan com aquesta es ben feta y está en situació (encara que no sia de Wagner) va intimament lligada ab la *mise en scène*, y si aquesta falla, l'efecte's destruheix. La enhorabona, per tant, al mestre Morera, y lo contrari al que resulti autor de tan famosa decoració.

Unas armonias plenas en el metall ens anuncian l'aparició del Angel. Aquí'l músich prescindeix de tot mirament, y abdicant de sa personalitat... No volém senyalar cosas lletjas.

Finalment, el chor entona de nou el «noy de la mare» devant del Naixement. Molt poch felis ha estat en Morera al orquestar aquest fragment, donchs el tema pert aquí tot el seu flayre, essent entonat per excessiu nombre de veus y ab un fortissim d'orquesta tan fora de lloch, que fa perdre l'efecte de la escena, y gayre bé de l'obra.

En total: un chor felisment sentit y desenrotllat. Y aném per un'altra.

JOAQUIM PENA.

TEATRES

LA ROSONS.—L'ADORACIÓ DELS PASTORS.

Si tot lo que's refereix á la economia humana pot y deu estar subjecte á principis que, per altra part, se modifican y transforman, tot lo que's refereix al esperit, d'essencia independent, es refractari á normas. Per'xó l'esperit que va al teatre á gaudir y á delitarse, sempre respón amatent á las solicituts del artista que sab encisarlo, per atrevit y revolucionari que sigui.

A fi de comptes ¿per qué hi aném al teatre? Per trobar una emoció pura, una emoció d'art. Tota obra, donchs, que'ns emocioni, que dongui al esperit una impresió fonda y agradable, será obra d'art y, puig es representada, obra teatral; y alló de las tres unitats (axioma clássich), alló de las reglas teatrals y'ls motllos, no es més que una preocupació. Ab reglas ó no, ab motllos ó sense, qui vagi al teatre ab ideas grans que impresionan, ab sentiments elevats que corprenen y ab passions verdaderas que captivan, será ben rebut pel públich.

Ostensiblement, en *La Rosons* de l'Apeles Mestres no hi há cap acció dramática, no hi há lluyta, no hi há nus, no hi há desenllás; tot just hi há exposició d'un drama; la protagonista sols la coneixém per lo que d'ella'ns contan y pels planys que desde lluny envia, y no obstant, qué n'es d'interessant la seva figura, y com la compadim y cóm desitjém véurela! Cóm la seva historia senzilla y punyenta'ns conmóu y enamora, y cóm al ovirarla al fi tirant pedras al mar, butxi dels seus amors, el comprenèm y sentim tot aquell drama inmens qu'ha contorbat un'ánima escullida! Y al caure'l teló, un la reviu tota la trista historia, y quedan ben grabats en nostra pensa y'ns produheixen dolsa melangia aquells pescadors honrats y heroichs, y aquellas pescadoras alegras, y l'avi Xena, fort y tossut, testimoniant la feta horrible d'un mar traidor y d'una gran tempesta qu'engoliren per sempre un cor lleal y unas esperansas nobles. Y tot això ¿per qué? Perque hi há art del veritable, perque'l poeta que ab el cor ha dibuixat els tipos, ab el cor ens els dona, y tota aquella vida y tots aquells sentiments troban ressó en el fons dels esperits que saben elevarse fins á la visió del artista.

Quadrets com *La Rosons* eran apropiats pera formar un teatre verament catalá; mes son també apropiadissims pera desacreditar á qui'n vulgui portar la bandera, si no la té ab má prou ferma.

Aquí no hi há acció, ni passions qu'esclatan, ni lluyta ostensible; aquí sols tracta l'autor de donarnos la impresió d'un drama intim, d'un drama vivent, peró amagat al fons d'un cor, y per aquesta impresió sols deu servir la plástica y la relació dels fets que tal drama engendraren. Tant més senzill, tant més sincer, tant més espontani es l'autor, tant més naturals, verdaders y espontanis deuhen ésser els medis d'expressió. L'autor prescindeix de motllos y reglas; els intérpretes deuhen prescindir de rutinas y convencions. Els del Tivoli no n'han prescindit. Per lo que toca als actors, no ho poden pas fer més malament. El senyor Parés fa un avi Xena com podria fer un vell mariner de *La Tempestad*. Aquells versos robustos, aquellas interjeccions francas, aquellas inflexions trágicas del relat, en fi, tota la poesia del paper queda desvirtuada, casi bé anulada per aquest actor que parla á crits y no se l'entén, que declama sens accentuació, que diu els versos á estrebadas y fa d'aquell tipo tan hermós un *cascarrabias* vulgar. Cada interjecció, cada «punyal», es per ell un renech, y com á renechs els enjega. ¿Que no ho sab el senyor Parés que las interjeccions y'ls renechs son cosas diferents y deuhen articularse diferentment? ¿Que no ho sab la senyora Beltrán que una boja y una bruixa no son una mateixa cosa? ¿Qué no ho saben els senyors Iglesias y Utrillo que'ls llums de las bambalinas deuhen apagarse quan esclata la tempestat, y que'ls trajos dels pescadors son massa nous, y'ls de las pescadoras massa nets, y'ls llamps y trons *de comedia*, y las mitjas onadas de per riure? ¿Qué no se'n re-

cordan de que precisament tot aquest convencionalisme teatral era lo que pretenian enderrocar? Que ho fessin tan malament uns altres, podria en part dissimularse; peró ells, que'n saben tant, ells que tenen tanta conciencia artística!...

Lo qu'hem dit de *La Rosons* pot aplicarse encara ab més rahó á *L'adoració dels pastors*.

Com va dir molt bé en Rusiñol, y com encertadament resan els programas, es un quadro plástich ab ilustracions de mossén Cinto y d'en Morera. Y acceptém la paraula ilustracions en el sentit de que la prosa d'en Verdaguer ve á ser com una guia, com la interpretació d'un'ánima senzilla y gran que'ns prepara á contemplar un sacro-sant misteri. L'apóstol de la fe, el místich creyent, parla per boca del pastor; mossén Cinto s'encarna en Eliezer, y ab una senzillesa, una tendresa y una poesia incomparables, com aquest als dos pastors afadigats, vol durnos á nosaltres de la má fins al altar de Deu que neix humil pera redimir als homes.

«Veniu ab mi, que jo pressento quelcóm gran; no dormiu, que la natura vetlla y anuncia quelcóm d'extraordinari», diu Eliezer als pastors; y aixó mateix vol dirnos mossén Cinto. «Veniu, que jo tinch la visió d'un Deu gran en sa humilitat, poderós en sa petitesa, majestuós en sa pobresa. Escolteulo á aquest pastor, que soch jo, y prepareuvos á contemplar l'espectacle sublim.» Tot aixó, com ja hem dit, exposat ab aquella santa ingenuitat y aquell sentiment tan intim que caracterisan al poeta cantor de la fe y cantor de la bellesa pura.

La lletra de mossén Cinto es, donchs, una senzilla ilustració, peró una ilustració, además de perfecta, indispensable pera que poguém fruhir el quadro plástich, ó sia'l naixement del Redemptor.

Peró'ns hem tingut d'acontentar ab la ilustració, que'l quadro plástich ens l'han quedat á deure. No se'l cregui, senyor Utrillo, á n'aquell senyor de *La Vanguardia* que diu que vosté en aquesta especialitat es un mestre y que totas, absolutament totas las obras que vosté ha dirigit son un modelo de presentació escénica. ¿Es per ventura ab un teló funerari cóm podrá darnos la ilusió d'una nit tan clara y transparent com la nit llegendaria? Y totas aquellas estrellas d'un brill desconegut que veu Eliezer, ¿creu vosté que hi tenian retiransa ab las que's van inventar al Tivoli? Y aquells ángels pitjors que'ls del Liceu, ¿no estarian millor en un gran *ramillete*? ¿Y aquells pastors, y aquell portal de Betlém?...

En qualsevol pessebre de criaturas, en el més modest panorama s'hi troba més propietat, més perspectiva y més intuició artística qu'en el pretenciós quadro que'ns han servit al Tivoli. Y aixis no té res d'extrany que l'obra d'en Verdaguer no produheixi la més petita impresió. Més encara que *La Rosons*, demanava una presentació esplendorosa. Pels ulls més que per la orella tenia d'entrar fins al cor del públich; y si per cas no contava la empresa ab els elements ó ab els coneixements necessaris, valia la pena que ho deixés corre. El nom de mossén Cinto (deixém de banda la *claque* més ó menys oficial), els va salvar d'una xiulada espontania, mes no'ls salvará de las censuras qu'han merescut del públich inteligent y desapassionat.

Y qué n'es de trist haver de dir semblants veritats!

EMILI TINTORER.

L'ARBRE SOL

Vora'l cimall de la montanya aguda,
sens més amichs que las neulidas herba-
que al Sol canicular febles esclatan,
en tofas de verdor migrada y trista
viu l'Arbre sol.

Avall, avall, els boscos
de fatjos y d'abets sas brancas juntan
y enllá d'enllá per las vessants s'extenen
fins arribá á la plana assoleyada
d'una verdó inmanent, ahont s'arredossan
els poblets riolers. D'aquella altura
es el rey l'Arbre sol! Ell es l'artista
que parla ab els estels!...

Pró, bé l'apena
la seva soletat!... Voldría rompre
las arrels, y endinzarse per la ubaga,
confós ab sos germans, tota la vida!...

Oh! Tan amunt, ell no voldría estarshi!
Fan tanta sensació las nits serenas,
es tant trista y tan freda la hivernada,
y la Mort y la Neu son tan amigas!...
Sort de la Boyra té! Beneyta Boyra!
Calladament á visitarlo puja
molt sovint, molt sovint; tota manyaga
l'abrassa dolsament, s'hi entortolliga
y l'ompla de petons, y, concirosa,
li amaga'l bosch y la planura verda
que son el seu torment. Quan la veu, l'Arbre
s'estremeix tremolant, sas brancas mouhen
espasmes creadors; sent que li abrusa
el tronch decrépit, las arrels corcadas,
un sublim goig, una expansió infinita..
Y sospés entre mitj de Cel y Terra,
fruheix son Ideal dintre la Boyra!

MANEL MARINEL·LO.

L'ART Y LA MODA

A en Manel M. Castellá.

Tenen tants punts de relació l'art y la moda, qu'hem de convenir en que l'art es una especie de moda y aquesta es una especie d'art.

L'un y l'altra son efectes, l'un y l'altre son producte fins á cert punt inconscient de la época y del pais en que floreixen.

L'art evoluciona com las modas; com ellas, pinta un poble, una época, un carácter.

L'art varia, fins dintre un mateix temps y dintre una mateixa nació, de poble á poble, ni més ni menos que la manera de vestir.

Com la moda, l'art se torna vell y passa. ¿Vol dir aixó que l'art passat de moda ó vell sigui dolent y despreciable? No; molt al contrari. Semblant á n'el vi, el temps el millora ó l'espatlla. Si es art verdader, com més vell més bo; la sanció de més generacions l'avalora, y té tant més mérit quant ja es impossible trobar els ceps poderosos que'l produhiren.

També'l temps depura las modas, y fins bastant després d'ésser portadas no's pot apreciar ab justicia son valor artistich.

L'art y la moda presents no podém jutjarlos ab complerta imparcialitat, perque estém influhits del medi ambient que'ns rodeja y del gust actual que respirém mal que'ns pesi. En cambi, podém jutjar ab probabilitats d'acert de las arts y modas passadas.

A molts els semblará que fem descendir l'art, l'esfors dels homes per realisar la bellesa, parangonantlo ab la capritxosa moda; peró'ns compendrán perfectament si'ls fem notar que l'un y l'altra derivan del mateix sentiment, del mateix desitj d'embellir la vida, l'un posant bellesa en lo que'ns rodeja (1), y l'altra embellint l'abrich que necessita'l nostre cos pera presservarse de las inclemencias atmosféricas.

Els europeus estariam molt equivocats si creguessim que s'acaba l'art allá ahont s'acaba'l nostre art, y que s'acaba la bellesa allá ahont varia'l concepte que de la mateixa'ns hem format.

L'art persa, l'indich, el xino, el japonés, tenen bellesas de primer ordre qual sentit intim casi'ns escapa á nosaltres, fills d'una civilisació tan diferent; la seva manera de simbolisar, de poetisar y de quintessenciar la Naturalesa'ns es completament extranya, com sa manera de vestir.

Una gran civilisació artistica, la de Grecia, ha irradiat á tota la cultura europea fins á nostres dias, peró la primitiva, l'alegre, la vividora Grecia, la que va aixecar el Parthenon, la que va crear la terrible tragedia d'Orestes, la que va cantar la guerra de Troya, no ha reaparescut may més.

Els romans, hereus directes de sa civilisació, varen imitarla, peró en sas obras hi respira l'esperit del seu temps, y en son art s'hi veu al poble més preocupat de conquestas, de dominació, de llegislació, que de bellesa.

El Renaixement va ésser influhit per l'art antich, sobre tot en arquitectura y escultura, peró ja no era aquell qu'havia sigut inspirat pel Paganisme. Zeus y Apolo ja no enviavan als mortals sos llamps y sas fletxas.

L'espiritualisme cristiá havia llegat un art del que l'antiguitat no n'havia deixat mostra: l'art de la Pintura; y estudiant la seva evolució, la veyém sostenintse sempre com á gran art, y sufrint sempre la influencia de las ideas dominants. La més primitiva passa del encarcarament bisanti, propi d'un art en son primer periodo, al conceptualisme de Giotto y'ls seus deixebles. La moda del giotisme va durar tot un sigle, el XIV, durant el qual casi no va quedar paret per Italia sense'l seu corresponent fresch degut á aquella escola.

El sigle XV se pot considerar com el sigle d'or de la pintura, y aixó gracias á la independencia que tenian els artistas. Cada un se feya una moda, y la varietat y fantasia que hi havia en la manera de vestir també era en la manera de pintar. Mentres uns encara conservavan ressabis de las vellas escolas y seguian ab respecte la santa tradició, altres aixecavan devant d'ells un ideal d'art nou y'l perseguian ab fanatisme, influhits per l'admiració de la forma que'ls produhian las obras esculptóricas de l'antiguitat, desconegudas ó despreciadas fins alashoras. Eran molt personals, peró tots portan el sagell del seu temps; aixis es que per sos carácters no'ns es gens dificil coneixe un'obra d'aquella época. Y es sumament curiós veure com men-

(1) Temples, edificis, estatuas, quadros etc., etc.

tres á Florencia ja s'havia romput ab els motllos y l'art prenia un atrevit vol quals resultats no's podian preveure, en los demés estats d'Europa y en alguns d'Italia l'art encara seguia la moda gótica, y en la mateixa Florencia, aislat del món, tancat dins la tranquila beatitut del claustre, entregat en cos y ánima á sas seráficas visions, hi havia un sant pintor que resultava passat de moda ab tot y ser un dels més grans que ha produhit la humanitat. Parlo del Beato Angélich.

Fora molt llarch per cabre en aquest article, anar passant revista á las diferentas modas de pintar que hi ha hagut del Renaixement á nostres dias, peró fora molt curiós, y totas vindrian en apoyo de la nostra afirmació de que l'art se torna vell y passa de moda.

El temps no s'atura may á contemplar un'obra per bella que sigui; té de passar perque altras obras cridan sa atenció, y passa.

Avans d'acabar devém dir quatre paraulas de la importantissima evolució del art modern.

Per molts conceptes se pot parangonar ab la fermentació, ab la gran revolució que caracterisá'ls principis del Renaixement.

Avuy com alashoras, cada artista cerca la seva personalitat, cada un aixeca devant seu son ideal, ben elevat, ben noble, ben gran, y fa titánichs esforsos per assolirlo.

La vida, brutal y feconda á voltas, á voltas estéril y destructora, de la Naturalesa, sos innombrables matisos y aspectes, l'equilibri y desequilibri de las facultats humanas, las visions macábricas d'ánimas entristidas, els sentiments dolorits d'ánimas no compresas, els refinaments més delicats, las sublims concepcions interiors, el rebuscament de lo més intim que pot brollar del esperit del home, l'ovirament d'horitzonts desconeguts, l'aspiració ardent cap á una perfecció somniada, entrevista en horas visionarias entre boyras d'esquisida poesia, rodejada de llum, de color, d'esplendors que enlluhernan; aixó y més, es lo que glateix dintre l'admirable moviment artistich que actualment s'apodera de tots els esperits y va convertintlos d'un á un.

El sigle XIX ha mort ab el consol de veure apuntar en l'horitzó del Infinit la esplendorosa aurora d'un gran art, d'un art elevat, fort, complert, potent, ensemps que delicat, tendre y espiritual.

Ben vingut sigas, sigle XX, si'ns el portas.

SEBASTIÁ JUNYENT.

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS

DE BARCELONA

Cartell extraordinari

Després de la Convocatoria suscrita y publicada per aquest Consistori en 14 de Desembre ultim, han sigut oferts pera esser adjudicats en la Festa dels Jochs Florals d'enguany los següents:

PREMIS

Un objete d'art, ofrena de la Agrupació protectora de la Ensenyansa Catalana, al autor de la millor producció dramática en un acte y en vers, de carácter infantil y per tant, pera esser representada per noys, y qual argument estigui basat en un fet de la Historia de Catalunya ó bé posi de relleu un fet altament moralisador.

Altre que ofereix lo periódich catalanista JOVENTUT á la millor composició en prosa quin assumpto's deixa á la lliure elecció del autor, preferintse en igualtat de mérit la que tracti ó estudihi algún dels aspectes ó problemas de la vida moderna, ja sía en quadro de costums, ja en un travall científich ó sociológich.

Pera la adjudicació d'aquestos premis se fan extensivas las mateixas prescripcions consignadas en lo cartell de convocatoria de 14 de Desembre del any passat, quedant tancada ab lo present extraordinari la admissió d'altres premis pera'ls Jochs Florals d'enguany.

Barcelona, 31 de Janer de 1901.—P. A. del Consistori.—Lo Secretari, *Salvador Vilaregut*.

NOVAS

Va resultar brillant la festa artistica organisada y celebrada'l darrer diumenge al «Ateneo Barcelonés» per l'agrupació catalanista «Art y Patria».

Devant d'una concurrencia extraordinaria qu'omplia'l saló de cátedras y s'apilava á las portas del mateix no trobanthi cabuda, foren llegidas hermosas composicions en prosa y en vers d'en Maragall, l'Apeles Mestres, en Martí y Folguera, Verdaguer, Picó y Campanar, Viura, Busquets, Guasch, Nogueras Oller, Montanya y Pompeyus Gener, escoltantse freqüents aplausos que devegadas arribavan á ser ovació.

També's cantaren per Isolina Xuclá, acompanyantla al piano en Joseph M. Carbonell, diversas cansons de Schumann, Grieg y Chopin, y altras de catalanas ab música de Narcisa Freixas.

Felicitém als joves d'«Art y Patria» pel merescut éxit d'aqueixa vetllada, que'ls ha d'animar á perseguir ab més entussiasme sos bells ideals.

A nostres lectors els hi oferim avuy el tre-

vall d'en Pompeyus Gener, llegít en dita festa, sobre la idea del Art en els últims filosops del sigle XIX.

—

El dimars de la passada setmana fou posada en escena á Novetats per la companyia de l'Enrich Borrás la célebre obra *La festa del blat*, d'en Guimerá, que desde l'any de son estreno á Romea no havia sigut representada.

L'éxit fou complert. Es d'alabar la conducta del «Aplech Catalanista», donchs á sa iniciativa's deu qu'hagim tornat á aplaudir aquesta obra, que tantas bellesas conté y novament han pogut ésser apreciadas.

El dimars darrer doná l'«Aplech Catalanista» *La Mare Eterna*, de l'Iglesias, desvaneixent ab abdugas produccions els rumors que pretenian fer passar á aqueixa societat dramática com á sectaria y enemiga de certas tendencias.

—

El 28 del passat janer tingué lloch al Institut Médich-Farmacéutich la sessió pública inaugural del present curs, llegint el secretari, doctor Mer Güell, la memoria reglamentaria, y á continuació'ls doctors Comas y Prió desenrotllaren el següent tema: «Els raigs Rontgen y sas aplicacions médicas», essent acompanyada sa disertació ab projeccions de radiografias clinicas, y mereixent els aplausos de la distinguida y numerosa concurrencia que va assistir al acte.

—

L'entussiasta catalanista en Joaquim Company y Alvarez ha cedit la explotació de son acreditat paper de fumar « Catalunya » á la coneguda Associació democrática catalanista «Catalunya y Avant», la que's proposa constituhir aixis un capital pera la fundació d'una Cooperativa que contribuheixi al benestar dels seus consocis, perteneixents en sa major part á la classe obrera.

El consúm d'aquest acreditat paper es, donchs, un medi práctich de propaganda catalanista, per lo que'l recomanèm á nostres llegidors.

—

La importantíssima revista *Mercure de France* publica en son número corresponent al actual mes de febrer magnifichs trevalls literaris y critichs de Pierre Quillard. Virgile Josz, Léon Paschal, André Beaunier, Edmond Barthèlemy, H. G. Wells y Henry D. Davray.

La *revue du mois* conté las següents firmas: Gourmont, Quillard, Rachilde, Weber, Prieur, Merki, Bélugon, Brieu, Hirsch, Bury, Ferdinand Herold, Bréville, Verhaeren, Rambosson, Albert, Davray, Pimentel, Souberbielle, Eketrae, Dubois, Gourmont y Renou.

Es aquest número un dels més notables de dita revista.

—

Nostres companys en Catalanisme'ls valents setmanaris lleydetans *La Veu del Segre* y *La Comarca de Lleyda* han sigut penyorats pel governador d'aquella ciutat senyor Martos O'Neale.

Sentim el contratemps dels volguts companys.

—

Hem rebut la cansó popular catalana *La falsa nineta*, lletra d'Arthur Masriera, música de Narcisa Freixas; primera cansó de la serie que's proposa publicar l'autora.

Seguirán *Lo filador d'or* y *L'ombra de Nazareth*.

—

S'han publicat els tres primers números del periódich *Llevor*, setmanari catalanista del Ampurdá, qu'entra ab gran valentia en el camp de la prempsa defensant sas ideas.

Li donèm la benvinguda, establinthi'l cambi.

—

Aquells suscriptors y compradors de JOVENTUT que no hagin rebut en cada número'ls folletins corresponents, per error ó confusió al inclóurels dins de cada exemplar, poden dirigir á aquesta Administració las oportunas reclamacions.

—

Las justas queixas d'aquells de nostres suscriptors y corresponsals que deixan de rebre molts dels números que'ls hi enviém sens falta cada setmana, las trasladém á l'Administració de Correus pera que vegi de posar esmena á aquests extravios, que per lo freqüents, y per lo que perjudican al públich y á las empresas periodisticas, resultan ja escandalosos é intolerables.

—

Próximament s'estrenará al teatre de Novetats el quadro dramátich *Por!*, original de nostre bon amich y colaborador en Modest Urgell.

Coincidint ab l'estreno publicarém un Suplement artistich-literari ab el text integro de dit quadro, magnificament ilustrat per l'autor.

El Suplement tindrá 16 páginas, impresas sobre paper superior, y's vendrá, junt ab el número ordinari corresponent, al preu de 50 céntims de pesseta, regalantse als suscriptors.

TAPAS

pera la enquadernació de «Joventut.»

Se venen al preu de **2'50 pessetas.**
Tapas y enquadernació, **3 pessetas.**
Colecciòns del any 1900, enquadernadas, **10 pessetas.**

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.